

Enligt sändlista

OMBILDNING AV BÄLINGEBERGETS NATURRESERVAT I LULEÅ KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. I och med detta beslut upphävs länsstyrelsens tidigare beslut den 21 april 1967 om bildande av Bälingebergets naturreservat (dnr IIIR-170-63) samt länsstyrelsens beslut den 5 november 1970 om tilläggsföreskrifter beträffande naturreservatet Bälingeberget. (dnr III R11-9-70). Även länsstyrelsens beslut den 23 oktober 2002 om interimistiska förbud i området (dnr 231-20812-02) ska upphöra att gälla när detta beslut har vunnit laga kraft.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 4) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska länsstyrelsen vara förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

SYFTE

Syftet med reservatet är att bevara den biologiska mångfalden samt att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området. Reservatets natursköna hållmarker och klapperstensfält skall bevaras. Reservatet syftar även till att bevara och stärka områdets naturskogsvärden. Inom ramen för dessa mål ska reservatet även ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning.

Syftet ska nå genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området
- Områdets orördhet bibehålls genom att exploateringar och arbetsföretag i området förhindras.
- Området sköts enligt fastställd skötselplan

2004-05-19

511-1167-00
2502006

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

| | |
|------------------------|--|
| Reservatets namn: | Bälingebergets naturreservat |
| Kommun: | Luleå |
| Lägesbeskrivning: | 14 km VNV om Luleå Blå kartan 24L |
| Area: | 276,5 ha |
| Fastigheter och ägare: | Bälinge 3:47, Staten genom Naturvårdsfonden Bälinge 11:1 (del av), Privat markägare |

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk.
2. Fälla eller på annat sätt skada växande eller döda träd och buskar för annat ändamål än skogsbruk eller tillvarata vindfällan.
3. På annat sätt än vad som anges under punkt 1 och 2 skada eller förändra mark eller vegetation, t ex genom att borra, anordna upplag, gräva, schakta, dika eller dumpa.
4. Uppföra byggnad eller annan fast anläggning.
5. Anlägga luft- eller markledning.
6. Införa för trakten främmande växt- eller djurart.
7. Släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsämnen på land eller i vatten.
8. Sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande.
9. Framföra motordrivna fordon utanför befintlig väg.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

10. Utöka eller förändra befintlig byggnad eller anläggning.
11. Uppföra älgstorn

2004-05-19

511-1167-00
2502006

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar eller andra anläggningar.
3. Utan hinder av ovanstående föreskrifter får renskötsel utövas i enlighet med Rennäringslagen (1971:437). Före lokalisering och utformning av fasta anläggningar samt ändring av befintliga anläggningar skall samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6§ miljöbalken (förordning 1998:904).
4. Vid uttransport av fälld älg eller björn får lättare älgdragare användas.
5. I de fall Totalförsvaret har intressen (anläggningar och/eller planerade grupperingsplatser) inom reservatet får tillsyn och skyddsarbetsuppgifter utföras utan hinder från föreskrifterna.
6. För ägare till fastigheterna Bälunge 2:10, 3:7, 2:27 samt 2:28 är det tillåtet att använda befintlig traktorväg från Alviksträskvägen för transporter med motorfordon till och från de delar av fastigheterna som ligger norr om reservatet. Underhåll av traktorvägen till nuvarande standard är också tillåtet utan hinder av föreskrifterna.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktigas att tåla sådana intrång i området som behövs för att tillgodose:

1. Områdets vård och skötsel i enlighet med fastställd skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.
2. Skada vegetationen i övrigt genom att t ex gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar.
3. Skada eller störa djurlivet genom att t ex klättra i boträd eller att medvetet uppehålla sig i närheten av rovfågelbo, lya eller gryt.
4. Fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
5. Fånga och insamla ryggradslösa djur.
6. Förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att t ex borra, hacka, spränga, rista, gräva eller måla.
7. Elda annat än på anvisad plats.
8. Framföra motordrivna fordon utanför befintlig väg.

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag de utkom från trycket i länets författningssamling.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Jakt och fiske i enlighet med gällande lagstiftning är tillåten i området.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

| | |
|-------------|---|
| Area: | 276 ha |
| Naturtyper: | Skogsmark 170 ha, varav ca 133 ha produktiv skog Substratmark 106 ha |

Bälingebergets naturreservat ligger i Luleälvens dalgång, nära älvens utlopp i havet. Berget höjer sig markant över det flacka kustlandskapet och är med sina 139 meter över havet det högsta berget i trakten. Reservatet är mycket naturskönt och är på grund av närheten till Luleå ett omtyckt utflyktsmål för såväl skolklasser, turister som ortsbor. Bälingeberget nyttjas även till jakt, bär- och svampplockning.

Närmast toppen av berget märks havets påverkan tydligt i form av kalspolade hållmarker, stora klapperstensfält och mäktiga lager med svallgrus. Här finns även tydliga strandvallar som visar hur stranden har förskjutits som en följd av landhöjningen. På sydsidan av berget har havets kraftiga erosion bildat grottor och långa sammanhängande erosionskanter i berget. Hällmarkstallskogen som växer i dessa delar av reservatet är mycket gammal och delvis av urskogskaraktär. Här finns tallar som åldersbestämts till ca 400 år och som till formen närmast påminner om en ”sparbanks-ek”. Intressant är också att det högt uppe på berget, inklämt mellan olika klapperstensfält och hållmarker även finns mer produktiva bestånd med gammal urskogsartad barrskog.

De produktiva skogarna i reservatet utgörs till stor del av blandbarrskog med varierande inslag av löv, även om rena tall- och granbestånd också förekommer. Påverkansgraden varierar kraftigt med allt ifrån gallrade tallskogar till bestånd med stark naturskogsprägel. Ett exempel på ett sådant naturskogsartat bestånd finns strax nedanför hållmarkerna på bergets västsluttning. Skogen utgörs här av gammal blandbarrskog med stort inslag av grov asp och vårtbjörk. I området finns rikligt med gamla, grova överståndare av tall och gran. Tillgången på död ved är god och flera rödlistade arter har hittats i området.

Bälingeberget hyser även en mycket rik flora. Vid en inventering noterades inte mindre än 217 olika kärlväxtarter. Bland dessa märks t ex låsbräken, höstlåsbräken, tibast samt orkidéerna myggblomster, nattviol och grönkulla.

Ärendets beredning

Bälingeberget har bl a på grund av en kombination av gynnsamt läge och stor naturskönhet under lång tid haft en stor betydelse för det rörliga friluftslivet i Luleå. När Bälingebergets naturreservat bildades 1967 var syftet därför främst att skydda själva berget med sina vackra och mäktiga klapperstensfält och hållmarker från exploatering i form av grus- och bergtäkter. Beslutet innebar att reservatet delades in i två zoner med olika föreskrifter. I den inre zonen förbjöds kalavverkning och dessutom krävdes samråd med skogsvårdsstyrelsen för alla övriga former av avverkning. I den yttre zonen, som utgjorde största delen av det ca 592 ha stora reservatet innebar föreskrifterna däremot inga restriktioner mot skogsbruk. I ett senare tilläggsbeslut 1970 meddelade länsstyrelsen kompletterande föreskrifter som bl a innebar totalt avverkningsförbud i den inre zonen.

Eftersom att skogsbruk endast reglerades i en mindre del av reservatet är idag stora delar av den yttre zonen kraftigt påverkade av modernt skogsbruk, bl a har stora områden kalavverkats. Dessa delar bedöms inte ha några speciella biologiska naturvärden som gör att de kräver skydd som naturreservat. Idag innebär även miljölagstiftningen att det finns goda möjligheter för myndigheterna att kunna styra t ex etableringar av grus- och bergtäkter bort från områden med höga natur- och friluftsvärden. Detta innebär att ett av huvudskälen för att skydda dessa delar som naturreservat inte längre finns kvar.

Länsstyrelsen påbörjade därför år 2000 arbetet med en ombildning av reservatet. Målet för ombildningen var att åstadkomma ett mindre reservat som innebär skydd av så stor del som möjligt av de återstående gammelskogarna på berget. Samtidigt skulle de delar som inte längre behöver skydd som naturreservat tas bort från reservatet.

Efter värdering och förhandling har samtliga markägare som berörs av det nya beslutet nu ersatts för det intrång som reservatet innebär. I största delen av området har detta skett genom att staten köpt marken. I ett fall (Bälinge 11:1) har intrångsersättning betalats. Lantmäterimyndighetens beslut avseende fastighetsförrättningen för naturvårdsfondens fastighet Bälinge 3:47 väntas inom de närmaste dagarna.

Beslutet har föregåtts av samråd med Naturvårdsverket och Luleå kommun, som båda tillstyrker ombildningen. Luleå kommun har i sitt yttrande anfört att namnet på reservatet bör ändras till Bälingsbergets naturreservat, då detta är det korrekta namnet enligt lantmäteriets kartor. Länsstyrelsen konstaterar att det nuvarande namnet sedan mycket lång tid är väl etablerat i lokalbefolkningens medvetande. Länsstyrelsen anser att detta argument väger över och lämnar därför förslaget till namnändring utan åtgärd.

Ärendet har även remitterats till Skogsvårdsstyrelsen, Försvarsmakten, Vägverket och SGU, som samtliga tillstyrker förslaget.

Av berörda samebyar (Sirges, Jåhkågasska, Udtja, Tuorpon) har Jåhkågasska Tjiellde inkommit med yttrande där man tillstyrker ombildningen. Samebyn föreslår dock en ändring i formuleringen av undantaget A3 till ”Utan hinder av ovanstående föreskrifter får renskötsel utövas i enlighet med samernas bruksrättigheter”. Länsstyrelsen lämnar förslaget utan åtgärd. Den formulering som finns undantar renskötsel enligt

2004-05-19

511-1167-00
2502006

Rennäringslagen från reservatsbestämmelserna vilket länsstyrelsen anser vara en tydligare formulering.

Ekonomistyrningsverket har givits tillfälle att yttra sig enligt 27 § 3 verksförordningen, men avstått.

Länsstyrelsens bedömning

Bälingeberget utgör en från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område. Inom reservatet finns mycket höga geovetenskapliga värden och även naturskogartade skogar med höga biologiska värden. Området är mycket naturskönt och reservatet har mycket stor betydelse för det rörliga friluftslivet i Luleå. Skogsavverkningar och annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden skulle äventyras. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat tagits upp.

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bl a omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk.

Länsstyrelsens styrelse fattade den 25 april 2003 ett inriktningsbeslut om arbetet med reservatsbildning i länet. Ombildningen av Bälingeberget naturreservat ingår bland de planerade reservat som redovisas i inriktningsbeslutet.

I detta ärende har beslut tagits av landshövding Per-Ola Eriksson. Föredragande var naturvårdshandläggare Per-Anders Jonsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även sektorschefen för livsmiljö Jan-Olov Westerberg samt länsassessor Lotta Lauritz deltagit.

Per-Ola Eriksson

Per-Anders Jonsson



HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen (Miljödepartementet) enligt bilaga 3.

Bilagor

1. Karta över reservatet
2. Översiktskarta
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

Sändlista

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Luleå Kommun, 971 85 Luleå

Lantmäterimyndigheten, Box 847, 971 26 Luleå

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbotten, Box 50 123, 973 24 Luleå

Eva Asplund, Perstuguvägen 16, 975 94 Luleå

Naturvårdsregistret

**Bälingsbergets naturreservat**

Areal 276,5 ha

Skala 1:20 000

 Reservatsgräns

0 500 1000 1500 Meters





Bälingebergets naturreservat

Areal 276,5 ha

Skala 1:100 000



Reservatsgräns

0 2000 4000 6000 Meters



N